

Posudek disertační práce

Název: Problematika etiky v profesionálním chování inspektora sociálních služeb v rezidenčních zařízeních

Autor: Mgr. Miloš Sládek

Oponentka: Mgr. Zuzana Truhlářová, Ph.D.

Formální aspekty

Disertační práce má 234 číslovaných stran textu plus přílohy. Autor uvádí celkem úctyhodných 224 informačních pramenů (z nich 49 ve světovém jazyce) plus právní předpisy a odkazy na webové stránky. Informační prameny jsou tematicky příléhavé, aktuální. Autor prokazuje schopnost zacházet s informačními prameny a těžit z nich.

Jazykově a stylisticky je práce na odpovídající úrovni. V práci je užíván odborný jazykový styl odpovídající charakteru vědecké práce. Text je obsažný, hutný, není zbytečně ředěn žádnou „vatou“ či „omáčkou“. Myšlenky jsou hojně dokládány citacemi, odkazy na citace formálně odpovídají ČSN, v textu však nadbytečně užívá odkaz za větou (např. str. 21: „Autoři M. W. Rileyová (...) zůstávají opožděné. (Riley, W.M., Kahn, L.R., Forner, A., 1994)“ – odkaz na citaci by měl následovat za jmény např. takto: „Riley, Kahn a Fonerová (1994) zastávají názor, že...“). Text je zpracován přehledně, místy s využitím odrážek, tabulek a grafů. Stylisticky práce odpovídá požadavkům na akademickou stať. Nestandardní je využití minulého času v průběhu celé práce (např. v kapitole cíle práce je obvykle užíván čas budoucí). Text místy ruší nepřesností (např. stránkování v obsahu neodpovídá reálnému stránkování) a překlepy (např. str. 11 čárka před závorkou atp.), které zbytečně implicitně snižují celkový dojem z práce.

Autor přijal tradiční model rozdělení práce na teoretickou a praktickou/výzkumnou část, doplněné o úvod, závěr a další náležitosti.

Obsah

Práce je zahájena kapitolou Úvod, v níž autor zdůvodňuje volbu řešeného výzkumného úkolu a osvětluje dílčí postup řešení.

Oceňuji zařazení samostatné kapitoly věnované cíli práce hned za úvodní kapitolou, navzdory faktu, že kapitola (oproti očekávání) obsahuje jistou rekapitulaci průběhu zpracovávání metodiky. Formulované cíle jsou formulovány volně a jejich volba působí poněkud nahodile, i když, jak autor uvádí, všechny jsou vzájemně provázány – jednotlivým prvkem je osoba inspektora. Postrádám explicitně uvedenou vazbu cílů vědecké práce na teorii (jakou teorii mají výzkumné cíle potvrdit, vyvrátit, obohatit, rozšířit, upřesnit nebo modifikovat?). Metodika popisuje již proběhlou proceduru a obsahuje odkaz na hypotézy, které jsou uvedeny až v praktické části. Volba metod je standardní - zvolené metody jsou v oboru nejčastěji používaným výzkumným nástrojem, ačkoli metoda dotazníku jednou z nejnáročnějších a co se týká výpovědní hodnoty také nejméně spolehlivých metod.

Teoretická část

Teoretickou část práce autor ukotvuje v první kapitole Cíl práce a metodika, kde definuje cíl dizertační práce: „*hlavním cílem práce je analýza etických souvislostí při výkonu inspekcí ve vybraných rezidenčních zařízeních sociálních služeb*“ (str.11). Na tomto základě definuje dílčí cíle práce a ozřejmuje postupy řešení daného cíle. Využití pojmu metodika v kontextu nadpisu této kapitoly je však značně diskutabilní.

V 2 kapitole se autor zabývá stěžejními tématy, která teoreticky ukotvují zjišťované skutečnosti v rámci empirické části práce. Dle mého názoru se autor možná až příliš obšírně věnuje problematice poskytování sociálních služeb a obsahem standardů kvality sociálních služeb (stačilo by bližší specifikaci uvést v přílohách). Tím práce může vyznívat chaoticky a hlavní téma práce jakoby bylo upozaděno. Chválím zpracování kapitoly 2.3 Inspekce poskytování sociálních služeb, 2. Hodnoty v sociálních službách a 2.5 Úvaha o etice z pohledu inspektora, kde autor velmi dobře ukazuje svoji schopnost pracovat se zdroji a koncipovat akademický text. Zpracovává oblast, která je v České republice málo diskutovaná a polemika v kontextu tohoto tématu chybí jak na úrovni vědecké, tak na úrovni výkonu samotné praxe.

Teoretická část ukazuje autoru schopnost propojit relevantní vědecké informace s praxí. To pokládám za velký klad předkládané dizertační práce.

Ve **výzkumné části** autor na přibližně sedmdesáti stranách popisuje vlastní výzkumné šetření a jeho výsledky. Výzkum dělí na dvě části a to na základě volby metod, ke kterým posléze doplňuje cíle (optimální postup je opačný). Vhodné by bylo popsat podrobněji, proč byl zvolen smíšený výzkumný design. Autor koncipuje výzkumné šetření poněkud chaoticky. Chválím snahu výzkum koncipovat jako smíšený. Výzkum budí dojem, že je rozdělen na dvě části. U části, která je řešena pomocí kvantitativních metod a technik, působí stanovené hypotézy podobně jako cíle práce dojmem ad hoc formulovaných tvrzení, chybí jasně formulovaná východiska, odkaz na teorii či výzkum – například odkud autor odvodil vztah mezi chápáním inspekční činnosti jako činnosti disponující mocí a délkou praxe inspektora? Hypotézy jsou formulovány vágně, stylisticky poněkud kostrbatě (viz např. A-H6), chybí precizace použitých termínů, jednoznačné vyjádření o vztahu, který má být potvrzen. Neobvyklé je použití negativní formulace (lingvisticky větného záporu, metodologicky nulové hypotézy) u některých hypotéz (např. A-H4, A-H6). Když už se autor rozhodl pro verifikační typ výzkumu a formulaci hypotéz, precizace formulací hypotéz by byla žádoucí. Osobně se domnívám, že v daném případě by bylo lze použít explorační typ výzkumu, jehož výstupem mohl být např. model vzájemných vztahů.

Ad použité metody – jako oponentka si dovoluji vznést výhrady k použitému dotazníku. Ačkoli autor cituje některé postřehy, jak by měl vypadat optimální dotazník, sám se jimi při konstrukci neřídí: dotazník je na první pohled dlouhý (v tištěné podobě má 21 stran!), průvodní dopis i dotazník obsahují nadbytečné množství textu (jen úvodní dopis má přes 30 řádků spojitého textu), úvodní dopis neobsahuje žádné hodnotné motivátory (co přinese výzkum respondentům?), dotazník neobsahuje žádné vizuální prvky, které by vzbudily zájem respondentů (viz citovaný požadavek Reichela, 2009) atd. Celková návratnost je tedy spíše překvapivě vysoká. Obsahově jsou jednotlivé položky dotazníku formulovány velmi obecně a velmi průhledně, rozhodně nelze vyloučit tendenci dávat sociálně žádoucí odpovědi. Vhodné

by bylo zaměřit některé obecné otázky za modelové situace a jiné typy položek zvyšující projektivitu odpovědí.

Kvituji využití předvýzkumu. Ačkoli podle autora „není záměrem disertační práce, abych detailně prezentoval konkrétní výsledky proběhnutého předvýzkumu“, konkrétní výsledky je vhodné alespoň doložit v přílohách, aby bylo možné hodnověrně posoudit rozhodnutí o provedených změnách pro vlastní výzkumné šetření.

Intepretace výsledků – kapitola obsahuje nedostatečně popsané tabulky (např. tabulka 7/a obsahuje patrně 3 stupně délky praxe inspektora, ačkoli graf č. 11 popisuje 8 typů odpovědí, z tabulky není zřejmé, jaký interval délky praxe označuje sloupec 7D. 1 a další), výsledky jsou bezmyšlenkovitě odvozovány z výsledného p použitých statistických metod, ačkoli metody jsou evidentně neprůkazné (např. ve zmíněné tabulce č 7/a je 7 z 9 polí pro výpočet chí kvadrátu s hodnotou menší než 5, výsledek je pak nevěrohodný).

Výtěžnost dat je k diskusi, neboť statistické zpracování se opírá pouze o základní, mnohdy nevěrohodné statistické procedury, hodnocena je každá položka dotazníku, resp. hypotéza zvlášť. Postrádám pokus o identifikaci určitých typů inspektorů dle odpovědí v dotazníku (ze sociální psychologie jsou například známy typy jedinců, kteří mají tendenci dávat krajní, středové či souhlasné odpovědi - lze např. vypočíst skór krajních odpovědí) a pokus o nalezení vzájemných souvislostí (matematicky využití metod explorativní analýzy dat).

U části, která je řešena v kvalitativním výzkumném designu, pro intepretaci zjištěných údajů autor využívá metodu zakotvené teorie (s.164). Zde však musím zkonstatovat, že se autorovi nepovedlo v rámci tohoto výzkumného designu údaje interpretovat. Chybí mi vytvořený vztahový rámec zjištěných skutečností a vytvoření nového teoretického předpokladu. Přesto autor velmi dobře zpracovává zjištěné údaje z rozhovorů v kvalitativním přístupu, koncept zakotvené teorie mi přijde již nadbytečný vzhledem ke stanoveným výzkumným otázkám.

V kapitole Výsledky a diskuse, kterou považuji za stěžejní, autor vyslovuje závěry ve vztahu k formulovaným hypotézám a k vybraným poznatkům jak klasické filosofie, tak některým aktuálním vědeckým poznatkům. Na tomto místě autor prokazuje schopnost práce s informacemi, porozumění získaným datům i částečně schopnost dávat získané informace do vztahu s poznatkovou bází prezentovanou v teoretické části.

Závěr

Autor uchopil danou problematiku velmi komplexně, zjištěné skutečnosti mohou být přínosem nejen pro praktický výkon sociální práce v kontextu studovaného oboru, ale i pro vzdělávání v oblastech sociální práce. Téma, které zpracoval, je svým způsobem průlomové, otvírá další pole pro vědecké bádání v kontextu výkonu praxe.

Předložená disertační práce je zpracovaná na úrovni požadované od tohoto typu kvalifikačních prací. Autor využil pro její zpracování adekvátní množství domácí a zahraniční literatury.

Cíle disertační práce jsou v daných možnostech autora naplněné. I přes mnou uvedené výtky v posudku, považuji výsledek, které autor předkládá, za autentické a inovativní.

Na základě uvedeného předloženou disertační práci doporučuji k obhajobě.

Po úspěšné obhajobě doporučuji komisi, aby byl Mgr. Miloši Sládkovi udělený titul philosophie doctor – Ph.D.

Otázky do diskuze:

- 1) Vysvětlete problematiku výkonu inspekce sociálních služeb v České republice vzhledem ke koncepčním změnám, které jsou v platnosti od 1. 1. 2012.
- 2) Na základě zjištěných poznatků koncipujte nejméně dvě doporučení pro výkon praxe inspektora sociálních služeb v rezidenčních zařízeních z pohledu etiky v profesionálním chování.

Mgr. Zuzana Truhlářová, Ph.D.
oponentka

tel.: +420 493 331 520

tel.: +420 734 42 06 26

e-mail: zuzana.truhlarova@uhk.cz

V Hradci Králové, 19. 8. 2012